

VOORBEREIDING

op een M-bezoek
Voor leerkrachten
lager onderwijs

Beste leraar,

Fijn dat je koos voor een bezoek met je klas aan M Leuven.

Deze map biedt inspiratie om je museumbezoek voor te bereiden en na te genieten.

Je vindt hier...

- 1. tips voor de voorbereiding van jullie museumbezoek
- 2. tips voor de verwerking van jullie museumbezoek
- 3. achtergrondinformatie over de werking van een (kunst)museum
- 4. ideeën om het thema kunst te bespreken in je klas

Nog op zoek naar extra informatie?

Ga je zelf aan de slag in het museum en zoek je inspiratie?

Neem een kijkje op onze website en in onze kunstblaadjes voor het onderwijs.

Neem je graag contact op? Dan kan je terecht bij info@mleuven.be

Tot gauw in M!

1. VOORBEREIDING MUSEUMBEZOEK

Kennismaking met 'het museum'

Vertel je leerlingen over jullie bezoek aan M. Weten ze al wat een museum is?

Is er al iemand in een museum geweest? Weet je nog welk museum?

Wat kun je zien in een museum? Wat doet een museum?

Geef de kinderen voldoende tijd om hierover te vertellen en vul zelf aan met je eigen ervaringen. Vertel ook waarom je het zelf leuk vindt om op bezoek te komen en wat je graag zou willen zien.

Wat is een (kunst)museum?

Een museum is een huis voor en vol kunst/voorwerpen. Het is een groot gebouw waar kunstwerken of voorwerpen worden verzameld, bewaard, onderzocht en getoond. In een museum kan je als bezoeker kijken, dingen opzoeken, tekenen, praten, muziek maken, genieten, leren van elkaar en van alles wat er te zien valt.

Een museum heeft vier belangrijke taken: verzamelen en bewaren, onderzoeken en tonen. De combinatie van deze dingen maakt een museum 'uniek' en bijvoorbeeld anders dan een opa die op zolder tuinkabouters verzamelt of een slaapkamer vol met knuffelberen. Elk van deze functies vormt een aanleiding om rond te werken in de klas...

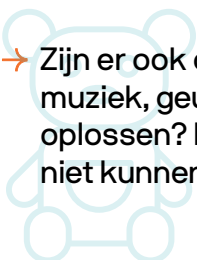

Opdrachten

(gerangschikt van eenvoudig naar verdiepend)

- Over welk onderwerp zouden je kleuters graag een museum bezoeken? Hoe zou dat museum er dan uit zien? En wat kun je daar dan allemaal beleven? Laat hen dit eerst zelf tekenen. Nadien bespreek je de verschillende musea.
- Er zijn ontelbaar veel musea verspreid over de hele wereld (en zeker ook in jullie eigen omgeving). Elk met een ander onderwerp, een andere collectie en een eigen verhaal. Via vb. de website: okv.be/musea kom je te weten welke musea er allemaal bestaan in ons land. Zoek samen met de kleuters eens op of er een witloofmuseum bestaat, een boerderijmuseum? Of een speelgoedmuseum!? Misschien zijn er wel nog gekkere musea te vinden.
- Zijn er ook onderwerpen waar je geen museum van kunt maken? Een museum over muziek, geuren of de lucht? Die dingen kun je toch niet zien? Hoe zou je dat dan kunnen oplossen? Laat hen nadenken over oplossingen voor zaken die we niet kunnen zien of niet kunnen tentoonstellen.

1.1. VERZAMELEN

Een museum verzamelt (bijzondere) voorwerpen die allemaal samen een verhaal vertellen.

Tijdens jullie bezoek gaan de leerlingen heel veel kunstwerken tegenkomen die deel uit maken van de verzameling van M. Elk voorwerp of kunstwerk is een puzzelstukje in het verhaal dat het museum wil vertellen.

Voer samen met je klas een kort gesprek over één van de belangrijkste taken van een museum: het verzamelen. Misschien zijn je leerlingen zelf wel verzamel-experten...

Wat verzamelen je leerlingen?
Hoe groot zijn hun verzamelingen? Hoe bewaren ze hun kostbaarheden? Wat zouden ze willen verzamelen? Verzamelen hun (groot)ouders iets?
Zijn er dingen die je niet kunt verzamelen?

Opdrachten
(gerangschikt van eenvoudig naar verdiepend)

- Laat je leerlingen in de klas op zoek gaan naar verzamelingen. Waar hebben jullie een hele hoop van? Knikkers? Stiften? Penselen? Papier? Breng al jullie verzamelingen in kaart en maak er een heuse inventaris van!
- Verzamel zelf een hele hoop verschillende, alledaagse voorwerpen en verspreid ze over de klas. Geef hen de opdracht om deze voorwerpen te 'categoriseren' bv. al het speelgoed/ kledij/ knutselmateriaal/ schrijfgerei bij elkaar. Op deze manier krijgen we verschillende verzamelingen. Zijn er misschien voorwerpen die in verschillende categorieën thuishoren?
- Verzamel opnieuw een hele hoop alledaagse voorwerpen (ditmaal moeten er geen duidelijke categorieën zijn). Laat de leerlingen de voorwerpen rangschikken. Bijvoorbeeld van groot naar klein - van zwaar naar licht - van mooi naar lelijk enz. Maak zeker ook een rangschikking op kleur, vorm en materiaal.

→ Verzamel zelf een hele hoop verschillende, alledaagse voorwerpen en verspreid ze over de klas. Laat ze samen de voorwerpen rangschikken op verschillende manieren. Begin daarbij met vormelijke aspecten bv. van groot naar klein – van zwaar naar licht – van veel kleur naar weinig kleur enz. Nadien vraag je hen te rangschikken op basis van meer abstracte of subjectieve begrippen bv. van mooi naar lelijk – van oud naar nieuw – van vrolijk naar droevig. Laat hen vertellen wat het verhaal is achter de rangschikking.

* Als het samenwerken moeilijk loopt, kun je hen ook vragen om één per één een object toe te voegen aan de rangschikking (zonder te praten). Achteraf vertelt elk kind dan welk object het waarom heeft toegevoegd.

1.2. ONDERZOEKEN (INFORMATIE VERZAMELEN)

Een museum probeert zoveel mogelijk informatie te verzamelen over alle voorwerpen en kunstwerken. Hoe meer we over iets weten, hoe meer we erover kunnen vertellen en hoe interessanter het vaak wordt.

Op die manier wordt het verhaal van de museumcollectie compleet. Indien de geschiedenis van een waardevol voorwerp enkel mondeling zou overgeleverd worden, is het na verloop van tijd moeilijk om het oorspronkelijke verhaal achter een object te achterhalen/ te begrijpen. Daarom wordt alles ook zorgvuldig genoteerd bv. in boeken of digitale documenten.

Opdrachten

(gerangschikt van eenvoudig naar verdiepend)

- Kies als leraar zelf een voorwerp of kunstwerk en bedenk hiervoor een paar interessante weetjes. Bv. een kussen (het kussen heeft 5 kleuren – het kussen is gemaakt van katoen – het kussen is 10 jaar oud enz.). De leerlingen moeten samenwerken om deze informatie te horen en te kunnen noteren. Laat ze een lange rij vormen. De laatste leerling van de rij staat bij het kussen en heeft pen en papier. Als leraar fluister je een zin in het oor van de eerste leerling van de rij. Die persoon fluistert op zijn beurt de informatie door aan de tweede in rij en zo gaat het verder tot de laatste de informatie kan opschrijven. Nadien schuift de laatste door en wordt hij/zij de eerste in rij. Je kunt hen ook zelf dingen laten verzinnen over het voorwerp. Is wat je mondeling hebt overgedragen ook juist genoteerd?
- In een volgende fase zouden de kinderen ook het voorwerp of kunstwerk kunnen onderzoeken bv. heeft het kussen echt 5 kleuren? Bestaat het enkel uit katoen? Op die manier leren ze juiste informatie onderscheiden van foute veronderstellingen.
- Ieder kind brengt 1 voorwerp mee bv. een bal. Laat de andere leerlingen het voorwerp onderzoeken en hier dingen over opnoemen: 'de bal is rond', 'de bal is rood', 'de bal is een beetje beschadigd'. Laat de leerling in kwestie nadien de informatie aanvullen met zaken die de anderen niet kunnen weten bv. 'ik heb de bal gekregen voor mijn verjaardag', 'ik bewaar de bal op mijn kamer'. Op die manier leren de kinderen dat je nooit alles kunt weten over iets wat je enkel 'ziet'. Door samen te werken en dingen te vertellen, kan je veel meer te weten komen over iets!
- Breng als leraar verschillende voorwerpen (dit kunnen ook afbeeldingen zijn) mee die de leerlingen niet kennen. Dit kunnen voorwerpen zijn die vandaag de dag niet meer gebruikt worden (vb. een diskette, een cassette, een mattenklopper, een telefoon ...) of voorwerpen uit andere culturen. Laat hen aan de hand van ja-nee-vragen ontdekken waar het voorwerp voor dient. Of de leerlingen zoeken een nieuwe functie voor het voorwerp en stellen aan elkaar voor wat hun 'uitvinding' is.

1.3. TENTOONSTELLEN

Een museum wil zijn verzameling en zijn verhaal tonen aan een publiek. Iedereen is welkom om te komen kijken. Het museum wil wel dat alles op een mooie en bijzondere manier wordt getoond. Belangrijk is ook dat de mensen alles goed kunnen zien maar dat er niets stuk kan gaan. Daarom mag je vb. geen voorwerpen aanraken.

Het museum probeert zo goed mogelijk te zorgen voor zijn verzameling zodat het nog heel lang kan meegaan.

Opdrachten

(gerangschikt van eenvoudig naar verdiepend)

- Laat je leerlingen kunstwerken uit de klas selecteren (dit kan eender wat zijn: een zelfgemaakte tekening, een schilderij, een vaasje..). Alle werken samen vormen 1 verzameling en worden getoond op een speciale klastentoonstelling. Laat de kleuters zoeken naar verschillende manieren om hun werk te 'tonen'. Dit kan in heel het schoolgebouw. Leg telkens een beperking op waardoor ze moeten zoeken naar creatieve oplossingen. Bv. 'Toon de kunstwerken op de grond maar zorg ervoor dat het publiek er niet kan aankomen!' of 'De kunstwerken moeten een parcours vormen waardoor het publiek weet in welke richting ze moeten wandelen!' of 'De kunstwerken moeten per 5 op verschillende hoogtes getoond worden!'
- Sommige voorwerpen of kunstwerken in musea zijn al heel oud. Een museum probeert steeds om alles zo goed mogelijk te bewaren. Het klimaat (lucht, licht, temperatuur, vocht) in een museum moet daarom optimaal zijn!

Laat de leerlingen ontdekken wat de invloed is van zon, vocht en/of koude. Ze maken een tekening en knippen de tekening in drie stukken. Hang een deel ervan buiten op, een deel ervan binnen op een vochtige plaats (badkamer of keuken) en bewaar het laatste deel in een map of een afgesloten kast. Wanneer er een duidelijk verschil is, laat je hen de tekening weer samen puzzelen. Wat is het resultaat?

1.4. KENNISMAKEN MET M LEUVEN

Wat doet M Leuven?

M verzamelt voorwerpen en kunstwerken die iets te maken hebben met de geschiedenis van de stad Leuven en haar omgeving en het heeft ook een grote verzameling kunst van Belgische kunstenaars. Een deeltje van die kunstwerken kan je komen bekijken in de museumzalen. Als je alles grondig wil zien, dan ben je wel een dagje bezig! Het museum is namelijk erg groot.

Misschien hebben sommige kleuters het museum al eens bezocht?
Laat hen hierover vertellen. Wat hebben ze toen gedaan/gezien?
Hoe ziet het museum eruit?

M Leuven? Da's een gekke naam!

Elk museum heeft een naam (net zoals elke kleuter in de klas).
Vaak verwijst de naam van het museum naar wat er verzameld wordt,
of waar het museum gelegen is.

Waarom zou M 'M' heten? Wat zou die 'M' kunnen betekenen?

M is de eerste letter van het woord 'museum'. Het is een naam die je in alle talen kunt uitspreken en hij is heel gemakkelijk te onthouden. Probeer maar eens te vertalen... in het Frans, Engels, Duits, Chinees, Russisch... Gemakkelijk toch?
Is er iemand van de klas waarvan zijn of haar naam ook begint met de letter M?
Of misschien iemand die je kent?

Wat is er dan te zien?

Er zijn honderden schilderijen en beeldhouwwerken te zien maar ook video's, meubels, installaties... We vragen ook aan levende kunstenaars om hun werk te komen tonen in de museumzalen. Zo'n tentoonstelling kan je dan enkele maanden komen bezoeken, nadien maken we weer plaats voor andere kunstwerken. Zo ontdek je altijd iets nieuws als je langs komt!

Benieuwd naar wat er nu te zien is? Dat kan je hier ontdekken!

1.5. WAT IS 'KUNST'?

Volwassenen huiveren of zuchten soms bij de vraag: "Wat is kunst?"

We zien het als een heel filosofisch en gelaagde discussie. Voor kinderen ligt dit vaak anders: zij hebben een meer eenzijdig beeld van wat kunst is. Meestal denken ze dan spontaan aan schilderijen, beeldhouwwerken (al dan niet in een museum) of een toneelstuk.

Het kan heel interessant zijn om de leerlingen hierbij te laten stilstaan en hen zelf hierover te laten nadenken.

Kunst is een ruim en moeilijk te omschrijven begrip. Waarom? Omdat kunst voortvloeit uit de totale complexiteit van de mens, het leven en de natuur. Kunst is geen eigenschap van een object, maar gaat over de betekenis die we eraan verlenen. Een kunstenaar maakt geen kunst, hij creëert kunst (het is een mentaal proces dat zich uit in een bepaalde vorm). Een kunstenaar is een uitvinder voor dingen waarover we kunnen nadenken.

Kunst kan heel veel en heel divers zijn. Kunst is kortom voor iedereen iets anders. Het hangt namelijk af van de tijd en de plek waar de vraag wordt gesteld. Er zijn wel een aantal factoren die steeds terugkeren:

- Kunst is door de mens gemaakt.
- Kunst getuigt van creativiteit en fantasie.
- Kunst prikkelt ons om na te denken.

Kom je graag meer te weten over hoe je cultuur en kunst kan inzetten in je klas? Neem dan een duik in de cultuurtheorie van Cultuur in de spiegel.

Wat is kunst en wat is het niet?

Start met de leerlingen een filosofisch gesprek over 'Wat is kunst?'

Onderstaande ideeën kunnen daarbij helpen:

Verzamel verschillende afbeeldingen van kunstwerken, gebruiksvoorwerpen enz.

Laat deze afbeeldingen één voor één zien en vraag hen hun hand op te steken wanneer ze vinden dat iets een kunstwerk is (of laat het hen noteren op een blad). Aan de hand van deze informatie kun je een gesprek starten.

Deze vragen kunnen daarbij helpen: Heb je al eens gehoord van kunst, waar denk je dan aan? Heb je al eens een kunstwerk gezien? Welke dingen zijn kunst? Wanneer is iets kunst? Kan een dagelijks voorwerp een kunstwerk zijn? Kan iets meer of minder kunst zijn?

TIP!

Bouw de vraagstelling op door te beginnen met gesloten vragen en nadien toe te werken naar meer open vragen. Vragen met een open karakter geven de leerlingen ruimte om meningen, gedachten, fantasieën, ervaringen en herinneringen te delen. Belangrijk: in een filosofisch gesprek bestaan geen foute antwoorden! Dit wil niet zeggen dat een waarom? -daarom! antwoord volstaat. Daag als leraar de leerlingen uit in het beargumenteren van hun mening. Dit is voor hen een belangrijk leerproces! Betrek ook de dingen die jullie zelf maken in de klas! Als er tekeningen omhoog hangen, vormt dit een ideaal startpunt om te vragen of ze dit beschouwen als kunst of niet? Laat hen vertellen hoe ze het hebben gemaakt, wat er op staat en wat hen heeft geïnspireerd.

Wie maakt kunst?

Verzamel opnieuw verschillende afbeeldingen maar ditmaal van kinderen, dieren, voorwerpen enz. Laat deze afbeeldingen één voor één zien en vraag de kleuters hun hand op te steken wanneer ze vinden dat iemand of iets een kunstenaar kan zijn (of laat het hen noteren op een blad).

Deze vragen kunnen daarbij helpen: Kan iedereen een kunstenaar zijn? Kunnen kinderen ook kunstenaar zijn? En dieren? Robots? Wat moet een kunstenaar goed kunnen?

Wat zijn de eigenschappen van kunst?

Verzamel verschillende voorbeelden van kunstwerken (verschillende technieken en verschillende periodes). Leg deze kunstwerken in het midden van de kring en start het gesprek. Als dit moeizaam gaat, laat hen dan categorieën maken: mooi en niet-mooi / kunst en geen kunst / duur en niet-duur enz.

Deze vragen kunnen daarbij helpen: Wanneer is iets kunst? Hoe ziet kunst eruit? Moet kunst altijd mooi zijn of kan het soms ook lelijk zijn? Vindt iedereen dezelfde kunstwerken mooi? Wie bepaalt wat kunst is en wat niet? Is kunst altijd duur? Hoe wordt een kunstwerk gemaakt? Welke soorten kunst zijn er? Met welke materialen kun je een kunstwerk maken?

TIP!

Betrek ook de dingen die jullie zelf maken in de klas! Als er tekeningen omhoog hangen, vormt dit een ideaal startpunt om te vragen of ze dit beschouwen als kunst of niet? Laat hen vertellen hoe ze het hebben gemaakt, wat er op staat en wat hen heeft geïnspireerd. Misschien hebben ze zelfs een passende titel bedacht?

1.6. DE MUSEUMREGELS

Opdrachten

(gerangschikt van eenvoudig naar verdiepend)

- Maak een ruimtelijke onderverdeling in de klas of op de speelplaats zodat je een 'MAG WEL' en een 'MAG NIET' kant hebt. De kinderen nemen plaats in het midden van de ruimte (neutraal gebied).
- Benoem vervolgens een handeling bv. 'roepen'. De kinderen tonen of deze handeling volgens hen wel of niet mag in het museum door aan de bijhorende 'MAG WEL' of 'MAG NIET' –zijde te gaan staan.
- Laat de kinderen ook duidelijk benoemen waarom ze denken dat iets wel of niet mag. Op die manier onthouden ze de regels beter en begrijpen ze waarom iets wel of niet is toegestaan.
- Vul eventueel zelf aan of verbeter. Je kan ook een spiegel of een raam gebruiken en die laten aanraken door iedereen. Dan kunnen ze zelf ontdekken dat de spiegel, alias een kunstwerk, vuil wordt als je er met je handen aankomt. Wat zou er gebeuren als je de spiegel laat vallen?

Wat mag wel

- Met elkaar praten
- Rustig rondwandelen
- Kunstwerken langs alle kanten bekijken
- Opdrachten uitvoeren
- Vragen stellen
- Plezier hebben
- Op de grond gaan zitten

Wat mag niet

- Rennen (je kunt ergens tegenaan lopen en je stoort misschien wel andere bezoekers)
- Voorwerpen/kunstwerken aanraken (ze kunnen stuk gaan of vuil worden)
- Roepen (je kunt andere mensen hiermee storen of we kunnen elkaar niet meer verstaan)
- Eten of drinken (dan worden de museumzalen vuil of zelfs de kunstwerken)

TIP

Laat elke leerling een onderwerp kiezen voor een tentoonstelling. De leerlingen ontwerpen zelf hun museum (op papier of een maquette). Laat hen hierover vertellen. Wat is er te zien? Hoe wordt alles getoond? Zijn er ook regels in het museum? Wat mogen mensen wel en niet doen? En waarom? Waarom zou je in een voetbalmuseum misschien wel mogen lopen en in een ander museum niet? Waarom zou je in een chocolademuseum misschien wel mogen eten? Als leraar kun je zelf M Leuven voorstellen op deze manier en hen wijzen op de regels!

2. NA JULLIE BEZOEK

Laat na het bezoek de leerlingen kort vertellen over hun ervaringen. Was het leuk? Wat hebben ze bijgeleerd? Wie keek heel graag naar de kunstwerken?

Dit kan ook beeldend! Bv. 'Maak een tekening van wat je is bijgebleven.' of 'Beeld het kunstwerk uit dat je het leukste vond.'

Koppel hierbij ook terug naar de inleidende les over 'Wat is een museum'? Hadden ze het zich anders voorgesteld? Is hun mening veranderd?

De zaken die ze hebben ervaren in het museum kunnen verwerkt worden in muzisch werken in de klas. We geven daarvoor twee voorbeelden: het maken van een klascatalogus en muzisch begeleid vrij spel.

2.1. MAAK JE EIGEN CATALOGUS!

Peil naar wat de klas onthouden heeft van het museumbezoek: Was het leuk? Waarom was het wel of niet leuk? Wat is het meest bijgebleven? Heb je iets bijgeleerd? Waarschijnlijk/misschien herinnert iedereen zich 1 specifiek kunstwerk. Overleg wie zich wat herinnert. Het kan ook een detail uit één kunstwerk zijn. Laat hen dit kunstwerk tekenen, zonder het werk terug op te zoeken (uit het hoofd dus!).

Of laat hen hun gekozen kunstwerk beschrijven aan een klasgenootje, zo gedetailleerd mogelijk. De andere kleuter schetst het kunstwerk. Nadien wisselen ze van rol.

- De tekeningen kunnen getoond worden in de klas.
Laat hen zelf ontdekken over welk kunstwerk het gaat.
- De kinderen kunnen ten slotte nog een passende titel bedenken voor hun tekening en deze er bij noteren.
- De tekeningen kun je nadien bundelen tot een eigen 'klascatalogus' van het museumbezoek.

2.2. MUZISCH BEGELEID VRIJ SPEL

In het museum hebben de leerlingen verschillende soorten beeldende kunst ontdekt (schilderijen, beeldhouwwerken, meubels, servies, wandtapijten enz.). In de klas kun je hiermee verder aan de slag.

- Vertel de kinderen dat de klas 1 groot kunstatelier wordt waar verschillende soorten kunst wordt gemaakt. Alle leerlingen zijn kunstenaar en hebben een bepaalde 'expertise'.
- Maak bijvoorbeeld 4 hoeken.
 - 1 hoek met constructiemateriaal voor de beeldhouwers of architecten.
 - 1 hoek met teken- en schildermateriaal voor de schilders en tekenaars.
 - 1 hoek met textiel voor de mode- en hoedenontwerpers en wevers.
 - 1 hoek met alledaagse voorwerpen en knutselmateriaal voor de designers of uitvinders.
- Toon alle hoekjes aan de leerlingen en vertel hen wat ze allemaal kunnen doen met het materiaal. Geef hen voldoende inspiratie!
- Laat hen een hoekje kiezen en geef hen de opdracht om een kunstwerk te maken. (Laat hen eerst bedenken wat ze willen maken en hoe het er moet uit zien, misschien hebben ze ook al een titel?)
- Als leerkracht stuur je bij waar nodig en help je met praktische vragen.
- Als alle kunstwerken klaar zijn, ruim je eerst alles met hen op.
- Het klaslokaal is nu geen atelier meer maar een museum!
Laat hen zelf een manier bedenken om alle kunstwerken te tonen.
- Voorzie ook voor elk museumobject een naamkaartje met titel en naam van de kunstenaar.

TIP

Het museum is klaar en kan plechtig geopend worden voor de ouders of een andere klas. Laat de leerlingen zelf gidsen en suppoost spelen.

Colofon

Tekst en concept: Publieksbemiddeling M Leuven

Vormgeving: Helena Vereycken

Foto's:

p 1 © Diederik Craps voor M Leuven

p 2 © Lien Wevers voor M Leuven

p 4 © Thomas Ost voor M Leuven

p 5 © Thomas Ost voor M Leuven

p 7 © Dirk Pauwels & Lien Wevers voor M Leuven

p 8 © Karel Rondou & Lien Wevers voor M Leuven

p 12 © Lien Wevers voor M Leuven

p 13 © Jan de Vijver voor M Leuven

p 14 © M Leuven

p 15 © M Leuven

Iconen: The Noun Project